

В. В. Койбічук, ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”

ДО ПИТАННЯ ПРО РОЗРОБКУ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ОЗНАКОВОГО ПРОСТОРУ МОДЕЛІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКУ

Об’єктивне вимірювання конкурентоспроможності банку можливе на основі широкого застосування економіко-математичних методів і моделей, які є інструментом для проведення комплексного аналізу процесів формування показників, що характеризують основні сторони банківської діяльності, дослідження їх взаємозалежності та залежності від дії чинників невизначеного конкурентного економічного середовища.

Відомо, що всі об’єкти в економіці є багатовимірними, тобто описуються великою кількістю елементарних і складних ознак. Для скорочення елементарного ознакового простору слід перейти до нових узагальнюючих величин. Конкурентоспроможність банку описується елементарними ознаками (метричними і неметричними величинами) та складними ознаками.

Результати аналізу робіт провідних фахівців з вивчення проблем конкурентоспроможності банку дозволили побудувати концептуально-структурну модель конкурентоспроможності банку, яку доцільно описувати за допомогою таких складних показників:

- 1) конкурентоспроможність банківської послуги (продукту) визначається набором змінних $x_1, x_2, x_3, x_4, x_5, x_6, x_7, x_8, x_9$;
- 2) інноваційна діяльність банку складається з показників: $x_{10}, x_{11}, x_{12}, x_{13}, x_{14}, x_{15}, x_{16}, x_{17}$;
- 3) ресурси банку: x_{18}, x_{19}, x_{20} ;
- 4) ефективність діяльності визначається розміром отриманого прибутку x_{46}, x_{47} та 25 показниками за звітний період: $x_{21}, x_{22}, \dots, x_{45}$;
- 5) здатність вести конкурентну боротьбу (зовнішні фактори): $x_{48}, x_{49}, x_{50}, x_{51}, x_{52}, x_{53}, x_{54}, x_{55}$.

Існують спеціальні математичні методи, які дозволяють визначити латентні фактори та скоротити багатовимірність у системі показників. Це канонічний аналіз, метод аналізу головних компонент, факторний аналіз і методи багатовимірного шкалування. Оцінка та статистичний опис 55 величин ознак конкурентоспроможності банку були реалізовані у математичному пакеті Statgraphics Plus V5.1 International Professional. Обчислення були проведені на основі сукупності даних 5 банків (банк “Хрещатик”, ПАТАБ “Південний”, ПАТ “Кредитпромбанк”, ПАТ “Банк Форум”, ПАТКБ “Правекс-банк”) II групи (за кількістю активів), розглянутих щоквартально у динаміці за 6 років (2007–2012 рр.). Загальна сукупність значень кожної ознаки – 120 даних.

За викладеними рекомендаціями описової статистики з системи показників спочатку слід виключити ті показники, коефіцієнт варіації котрих менше 5 %. Це виявилась ознака x_{49} . Тепер у системі 54 ознаки.

У розрізі 5 складових було обчислено канонічні коефіцієнти кореляції. Результат застосування процедури канонічної кореляції між системами показників складових “конкурентоспроможність банківських послуг” та “інноваційна діяльність банку” – 8 пар лінійних комбінацій. Однак статистично значущим ($\alpha \leq 5\%$) є взаємозв’язок першої пари. Системи лінійних комбінацій показників складових “конкурентоспроможність банківських послуг” U_1 та “інноваційна діяльність банку” V_1 мають вигляд:

$$\begin{cases} U_1 = 0,147757x_1 + 0,193602x_2 + 0,63838x_3 + 0,215169x_4 - \\ - 0,0008807x_5 + 0,340222x_6 + 0,0717046x_7 - 0,0963794x_8 + 0,216858x_9, \\ V_1 = -0,1047x_{10} + 0,258453x_{11} + 0,434953x_{12} - 0,015132x_{13} - \\ - 0,361245x_{14} + 0,0330361x_{15} + 0,372702x_{16} + 0,137537x_{17}. \end{cases}$$

Чим більше абсолютне значення ваги (коефіцієнтів при ознаках у лінійних комбінаціях), тим більшим є вклад відповідної початкової ознаки в значення канонічної змінної. Так для першого рівняння системи побудуємо рейтинг елементарних ознак: $x_3 > x_6 > x_9 > x_4 > x_2 > x_1 > > x_8 > x_7 > x_5$. Для другого рівняння системи: $x_{12} > x_{16} > x_{14} > x_{11} > x_{17} > > x_{10} > x_{15} > x_{13}$.

З метою виявлення взаємозв’язку між наборами показників інших складових були проведені аналогічні процедури.

Узагальнюючи проведені дослідження, логіку методичного підходу щодо формування ознакового простору конкурентоспроможності банку рекомендується складати в такій послідовності.

1. Формування концептуально-структурної схеми конкурентоспроможності банку.

2. Визначення змісту і переліку складних та елементарних ознак для опису концептуально-структурної схеми конкурентоспроможності банку.

3. Дослідження елементарних ознак конкурентоспроможності банку на основі застосування інструментів описової статистики: показників, що описують положення значень величини ознаки; показників, що описують розкид значень величини ознаки; показників, що описують форму розподілу величини ознаки; графічних засобів для опису закону розподілу значень величини ознаки.

4. Визначення системи складних ознак конкурентоспроможності банку на основі застосування канонічного аналізу для встановлення рейтингу між складними та елементарними ознаками.

5. Визначення системи складних ознак конкурентоспроможності банку, які базуються на неметричних елементарних ознаках, на основі застосування факторного аналізу для встановлення рейтингу між складними й елементарними ознаками.

6. Уточнення ієрархічної структури ознакового простору конкурентоспроможності банку.

Таким чином, конкурентоспроможність банку – це комплексна, динамічна, узагальнююча характеристика банку, яка має об'єктивний ознаковий простір. У процесі формування об'єктивного ознакового простору конкурентоспроможності банку рекомендується дотримуватися пропонованих методичних рекомендацій. Це є необхідною передумовою проведення економічного аналізу та розробки управлінського рішення щодо підвищення рівня конкурентоспроможності банку.

Койбійчук, В.В. До питання про розробку методики формування ознакового простору моделі конкурентоспроможності банку [Текст] / В.В. Койбійчук // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції (24-25 жовтня 2013 р.) : в 2-х т. - Суми : УАБС НБУ, 2013. - Т. 2. - С. 108-110.